

sidste Taler (Bluhme) gav, en Karakteristik, der forekom mig at nærme sig meget stærkt til en ligefrem Lovprisning af Herskabets Forhold over for Tyendet. Forhandlingen har i nogen Grad været præget af, at det er en Forsamling af Husbønder, som sidder her, men tillige af, at disse Husbønder se meget forstaaende, meget frisindet og meget demokratisk paa de Forhold, hvorom her er Tale. Og jeg tager vist ikke fejl i, at naar en stor Del af de ærede Medlemmer, som have haft Ordet i denne Sag, have givet en Fremstilling, der i mangt og meget er saaledes, at jeg og mine Meningsfæller kun kunne glæde os derover, skyldes det dette, at de ærede Medlemmer selv staa i et udmærket personligt Forhold til deres Tyende, og at deres Venner og bekendte i Almindelighed ere Folk, som ere lige saa frisindede og forstaaende som de selv. Men der gives — det vil jeg understrege her, thi jeg synes ikke, det blev understreget stærkt nok — der gives, selv om det kun er et Mindretal, dog ikke faa Husbønder og Madmødre her i Landet, der virkelig behandle deres Tyende saaledes, som afdøde Christen Berg i sin Tid udtrykte det, som en Art Haandværkstøj.

Og naar den højtærede Justitsminister i sin Indledning priste mig for det Maadehold, jeg havde vist ved den Maade, hvorpaa jeg paa mit Partis Vegne fremførte denne Sag, kan jeg kun kvittere derfor; det er jo sjældent, at der lyder rosende Ord til os fra Ministerbænken. Men naar den højtærede Justitsminister sluttede af min Indledning om dette Spørgsmaal, at nu maa den Agitation, man hidtil har set i den socialdemokratiske Presse og paa de socialdemokratiske Møder, falde bort, at nu maa de Betegnelser af Tyendeforholdene, man hidtil der har hørt og set, med alle deres Overdrivelser falde bort, saa vil jeg sige: Ja, Overdrivelser skade jo altid en Sag, og Overdrivelser vil man, haaber jeg, fra alle Sider søge at undgaa. Jeg haaber, at man ikke alene vil gøre det inden for mit Parti, men ogsaa, at den højtærede Justitsminister ved det Blad, han i høj Grad er knyttet til, vil søge at faa den Aand indført, som han anbefaler os at indføre ved Behandlingen af Tyendespørgsmaalet, saaledes at vi i dette Blad fremtidig kunne faa at se en paa Sandhed og grundig Undersøgelse hvilende Fremstilling og Karakteristik af de Arbejderforhold, der blive omtalte der. Helt fri for Overdrivelser bliver man vel aldrig, hvor der er Tale om at drage f. Eks. en

Underklasses Forhold frem til almindelig Beskuelse for Samtiden. Jeg skulde tage meget fejl, om ikke de samme Røster, der nu lyde mod os og gennem en Aarrække have lydt over for os i Anledning af vore Skildringer af Tyendeforhold, i sin Tid have lydt i den nationalliberale Presse over for Venstreføreres og Venstreavisers Skildringer af de Forhold, under hvilke Bønderne levede og have levet. Og gaa vi længere tilbage i Tiden til den Tid, da vi havde Stavnsbaandet, er der ikke fjernteste Tvivl om, at det var en ofte gentagen Paastand fra deres Side, der holdt paa Stavnsbaandet, der forsvarede Gods-ejerne: at Modparten overdrev, og at det stod slet ikke saa galt til, som man fremstillede; at de danske Godsejeres Flertal var brave og udmærkede Mennesker, der gjorde alt muligt godt for Bønderne; der var ganske vist hist og her ude omkring i Landet en og anden Godsejer, der behandlede Bønderne ilde, men han kunde heller ingen Bønder have, og Bønderne toge sig selv til Rette! Jeg ved, at jeg har læst noget saadant i de Pjecer og Flyveskrifter, som den Gang saa Dagens Lys, og som stode paa Godsejernes Side.

Men jeg maa sige, at om der end nu i vor Fremstilling baade paa Møder og i Pressen af Tyendeforholdet har været givet Meddelelser til Offentligheden, som ikke kunde staa for den allerstrengeste Kritik, maa man vel erindre sig, at vi i de allerfleste Tilfælde have været afskaarne fra at kunne faa Sagen grundig undersøgt. Det er jo saaledes, som jeg har anført, at en afdød Venstrefører har udtalt, at mange Husbønder betragte deres Tjenestefolk som Haandværksredskaber, som Folk, der er deres private Ejendom, som de kunne raade over, skalte og valte med efter For-godtbefindende. Disse Folk give ingen Oplysninger, naar man i Anledning af denne eller hin Klage kommer og spørger dem om, hvorledes Forholdet i Virkeligheden er. Det kommer ingen ved, det er det almindelige Svar, man faar: de have Lov til at behandle deres Tjenestefolk og Tyende, som de ville.

Jeg siger, at det er et Mindretal af Husbønder, der gør noget saadant. Jeg skal gerne gøre det ærede Medlem for Thisted Amts 3die Valgkreds (Barner) den Indrømmelse, at Forholdene i Byerne ikke ere bedre, end de mange Steder ere ude paa Landet. Ja jeg vil gaa videre, jeg vil sige endog, at i de middelstore og mindre Hjem paa Landet tror jeg, at Tyendet bliver behandlet ikke saa lidt bedre end i